

L'ALGUER DE MATARÓ: QUÈ N'HEM APRÈS?

Javier Romero

Departament d'Ecologia, Universitat de Barcelona

Els estudis fets durant aquests darrers anys a l'alguer de Mataró, dels quals podeu trobar una síntesi, diguem-ne històrica, a l'editorial, han estat una mena de camí que moltes persones hem fet plegats. Què n'hem après?

La pregunta té un cert regust com de reflexió, com de fer una pausa, mirar enrere i meditar una mica sobre el que s'ha fet i de què ens ha servit, com a individus o com a col·lectius. Exercici sens dubte necessari i profitós: cal agrair a *L'Atzavara* no tan sols el que ens hagi estimulat, per dir-ho suaument, per a dur-lo a terme, sinó que a més a més ens ofereixi les seves pàgines perquè aquesta reflexió quedi una mica a l'abast de tothom.

Ara bé: la resposta, o la major part de les respostes, no les trobareu pas en aquest text introductori sinó en la resta d'articles; articles que si bé en alguns casos resumeixen coneixements que ja existien, en la seva major part i sobretot aporten dades i idees noves sobre l'ecologia, la biologia i la geologia dels fons mataronins, i especialment sobre l'extens alguer que s'hi troba. Un conjunt de coneixements no gens menyspreable, si ho puc afegir. Pocs municipis costaners (i els que no són costaners encara menys, és clar!) coneixen amb precisió la distribució dels seus alguers, o els seus canvis soferts en els darrers anys, o tenen una idea prou acurada de les poblacions dels seus peixos, per no citar més que alguns dels exemples que anireu veient en aquesta revista. Coneixements adquirits, d'altra banda, amb una clara austeritat de mitjans econòmics, austeritat que contrasta amb la prodigalitat d'aportacions personals, en termes d'esforç humà i dedicació, de la qual hem gaudit.

Per trobar la resposta a la pregunta de l'encapçalament caldrà doncs llegir la revista. Ara bé, a banda d'aquesta extensa informació científica, voldria afegir uns comentaris personals sobre altres coses que també durant aquests anys de camí compartit i que no pertanyen, almenys no totalment, a l'àmbit de la ciència.

Els quatre anys al front de la direcció cien-

tífica de la "Xarxa de vigilància dels alguers de la costa catalana" (projecte finançat per la Direcció General de Pesca i Afers Marítims), més el parell d'anys previs que van ser necessaris per a fer arrancar el projecte, més el grapatet de mesos transcorreguts des que en vaig quedar apartat, ha estat per a mi un temps d'aprenentatge força intens. I de tot aquest aprenentatge voldria remarcar el que trobo que és la lliçó més positiva: la de les immenses possibilitats d'un esperit col·lectiu, altruista i generós, especialment quan és mobilitzat per quelcom que mereix la pena i quan les seves energies són canalitzades amb un mínim de serietat i rigor.

A la iniciativa de la Xarxa s'hi van incorporar quasi cinc-cents voluntaris. La gran majoria va anar a sota aigua a prendre mesures i dades sobre l'evolució dels alguers entre 1 i 6 dies durant aquests quatre anys. I això és molt, es miri com es miri. A tots ells els podem garantir que les dades que varen ajudar a generar han estat, i estaran en el futur, força útils. Ara bé, alguns van anar encara una mica més enllà. Aquest "més enllà" va adoptar formes tan variades (més dies de treball, recerca o presa de dades addicional, projectes de protecció, iniciatives pedagògiques etc.) com variats eren els col·lectius (i fins i tot els individus) que formaven el voluntariat; totes aquestes aportacions foren enriquidores, i, no cal dir-ho, totalment benvingudes pels qui portàvem la responsabilitat científica del projecte.

No és moment, ni seria gens elegant ni tan sols legítim, fer una mena de rànquing de les estacions i dels seus grups de voluntaris; fóra força injust envers tots aquells qui, individualment o en grups o associacions ja constituïts, aportaren llur granet de sorra a la tasca comuna. Ara bé, pel context d'aquest número monogràfic de *L'Atzavara*, i per l'interès que té com a possible model a seguir, cal, crec jo, detenir-se un moment en tot el que ha envoltat (i envolta) el seguiment i, en general, la recerca, a l'alguer de Mataró.

La recerca ecològica (o, en un sentit més ampli i més a la moda, ambiental) al medi marí és quelcom de força complex. I això és obvi;

però se'n desprèn que, per la multiplicitat de nivells i d'interaccions que s'hi donen, aquesta recerca es pot concebre de moltes maneres (fonamental, orientada, aplicada, mixta...) i pot ser duta a terme per diversos estaments: universitats i centres públics d'investigació, centres semipúblics o fundacions, empreses privades i consultories... i fins i tot voluntaris, ens ho han demostrat. Encara més complicats són els àmbits "perifèrics" d'aquesta recerca, és a dir, qui la finança, qui i com en treu partit dels resultats, qui i com aplica a un teixit social força complex i tens les recomanacions que se'n deriven. En resum: ens trobem en un escenari quasi barroc on avançar resulta difícil, entenent per avançar el procés complet que va de l'aparició d'una demanda de coneixement, passant per la satisfacció d'aquesta demanda i anant fins a l'aplicació pràctica dels coneixements adquirits. I aquesta dificultat és comuna amb altres escenaris on el medi natural hi juga un paper clau: penseu en la gestió de boscos, o de rius, o en general del territori. Però amb algunes singularitats que fan encara més difícil la tasca: per exemple, considereu la dificultat i alt cost econòmic de l'accés al medi a on es fa la recerca, o bé l'extraordinària concentració d'activitats i interessos en un espai molt petit com és la línia de costa.

I què ha passat a Mataró? Doncs un fet, o, millor, una amalgama de fets, actituds i iniciatives que han permès que peces força diferents encaixessin, i que interessos diversos poguessin harmonitzar-se sense gaires traumes.

Encara que puc estar equivocat, i tot esquema és una simplificació menys o més errònia de la realitat, jo diria que les coses han anat, si fa o no fa, així.

Els científics, recolzats per l'administració, han aportat els seus coneixements i la seva experiència; els divulgadors han ajudat a transmetre les idees científiques amb prou convicció i claredat com perquè arribessin a la societat. La resposta d'aquesta ha quedat concretada en uns grups de voluntaris disposats a fer una feina útil, incloent l'adquisició d'una formació adequada. L'esperit del voluntariat i, en general, la sensibilitat de la societat enfront d'un problema ambiental han trobat el ressò necessari a l'administració local, que ha sabut implicar-se en l'esforç col·lectiu, tot recolzant-lo i impulsant-lo. Una història que sembla senzilla, oi?

Evidentment, els personatges d'aquesta història tenen noms i cognoms, tant les persones com les institucions i fins i tot l'ecosistema objecte de la investigació. Però d'uns, i, sobretot, de l'altre ja se'n parla abastament a les pàgines de la revista. I si queda quelcom a dir és probablement en el sentit de, tot fent abstracció dels noms concrets, demanar-nos si aquesta història no podria repetir-se amb uns altres personatges però amb una mateixa,

o almenys similar, estructura. En altres paraules: cal conèixer l'experiència de Mataró i aprofitar-la, més enllà dels alguers o fins i tot més enllà de la recerca marina.

Un altre fet remarcable és que tot això ha rutllat sense un lideratge evident. Bé, val a dir que algunes persones, entre les quals no m'hi compto, han estat especialment significatives. Però en cap cas ha estat una iniciativa única encapçalada per una única personalitat, a la qual uns i altres s'hi han afegit, sinó més aviat una confluència d'interessos, inquietuds i sensibilitats. He de confessar que si fa cinc o sis anys m'ho haguessin dit, no m'ho hauria cregut. Una altra lliçó, doncs: potser certes coses que creïem impossibles, perquè ho havíem sentit a dir, perquè ens ho havíem dit a nosaltres mateixos, o fins i tot perquè una certa mandra ens feia voler creure que ho eren, no ho són. Improbables, potser, però no impossibles.

Per als escèptics, i fins i tot per a les generacions futures, heus aquí la recepta.

Per començar, la base humana: gent amb prou empena, sensibilitat i ganes. El resultat millora força si aquesta base s'ha marinat un temps amb l'ajuda d'alguna entitat cultural local, o amb algun club esportiu amb inquietuds naturalistes. Després hi afegim un pessic de ciència, si pot ser recolzada i finançada per alguna administració, i comencem a coure el tot. És el moment de tirar-hi una mica d'un ferment especial i indispensable: persones amb capacitat de transmetre les idees científiques al conjunt de la societat. Ara és el moment d'incorporar una administració local prou motivada com per ajudar una mica econòmicament, però, sobretot, donar recolzament moral a tothom. Què us sembla?

Com a científic, però sobretot com a ciutadà, puc assegurar que l'experiència "culinària" ha estat engrescadora, i participar-hi un privilegi.

Diguem també que no tot són flors i violes. Ha estat un pas significatiu, però només un pas, i si bé els productes científics, de coneixement, obtinguts són prou rellevants, el valor de la tasca feta és de moment més gran en la seva exemplaritat que no pas en els resultats pràctics obtinguts. Cal doncs perseverar, deixant de costat fets puntuals decebedors. I cal seguir no només mantenint l'esforç, malgrat que alguns ingredients de la recepta trontollin una mica, sinó, sobretot, començar amb el que és més important i difícil: aplicar el coneixement d'aquest esforç a la gestió, concretament a allò que ens preocupa i que tots volem: tenir i preservar un medi natural de qualitat.

En la marxa vers el compliment d'aquest anhel, queda clar que es pot fer camí inspirant-se en el model mataroní, si es troben els ingredients.

I si no es troben? Doncs si no es troben, cal buscar-los millor!

